

A NAPKÖZI OTTHONOK 75 ÉVE

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola a magyar napközi otthonok fennállásának 75. évfordulója alkalmából tudományos ülésszakot rendezett 1975. október 7-én és 8-án „A napközi otthonok szerepe a szocialista társadalomban” címmel.

A tudományos ülés célja a napközi otthonok jubileumi ünneplése, az egésznapos nevelés koncepciójának ismertetése, a főiskolán folyó napközis gyakorlati képzés tapasztalatcseréje, valamint Csongrád megye napközis nevelőinek továbbképzése volt.

Dr. Moholi Károly főigazgató ünnepi köszöntője után, dr. Füle Sándor OOK tudományos igazgatója „A szocialista napközi otthoni nevelőmunka rendszere és tartalma” címmel tartotta meg előadását.

Ismertette a 75. éves napközi otthonok fejlődését – konkrét számadatokkal, elemzésekkel, megállapításokkal, problémafelvetésekkel, valamint rögzítette a feladatokat a nevelőmunka rendszere alapján.

Bizonyította, hogy szükség van a megfelelő tárgyi feltételekre, a napközis nevelők helyes kiválasztására, továbbképzésére, és a napközi otthoni nevelőmunka pontos feladatrendszerének kidolgozására, gazdag tevékenységi módok útján való megvalósítására.

„Az egésznapos iskolai nevelés fejlődésének szakaszai” címmel Eperjessy Gézáne dr. előadása azt bizonyította, hogy a társadalom átalakító tervekben mindig benne szerepelt a társadalmi nevelés igénye is. Ennek megfelelően alakultak a napközi otthonok fejlődési szakaszai, – tartalmi és formai vonatkozásban egyaránt.

A két előadásnak aktuális és helyi vonatkozású kiegészítő korreferátumát Duzsik Józsefne napközi vezető, városi munkaközösség vezető tartotta „A szegedi napközi otthonok története” címmel. A felszabadulás előtti helyzetet, valamint a felszabadulás utáni szegedi napközi otthoni fejlődést mutatta be.

Dr. Szabó G. Mária főiskolai adjunktus ismertette a napközi otthoni gyakorlatok helyét, szerepét, a szakvezetők tevékenységét a tanárképzésben.

Dr. Kovács Józsefne napközis szakfelügyelő korreferátumában a jelöltek napközis nevelésének gyakorlatáról szólt.

Majd az I. sz. Gyakorló Általános Iskolában Hegedűs Andrásné, a II. sz. Gyakorló Általános Iskolában Gáspár Mihályné szakvezetők irányításával két bemutató foglalkozás – a jelöltek közreműködése útján.

A második napon Kereszti Zsuzsa fővárosi vezető napközis szakfelügyelő „A szabad idő – pedagógia korszerű módszereiről” tartott előadást. Bevezetesként a szabad idő fogalmáról, a kutatási eredményekről és gondokról szólt. Hangsúlyozta, hogy az iskolai szabad idő legfontosabb feladata: „Képessé tenni a gyerekeket arra, hogy felnőtt segítség nélkül saját szabad idejüket hasznosan tudják felhasználni, saját fejlődésük számára.”

Mónus Béláné OPI munkatárs „Az érzelmi nevelés helye, szerepe a napközi otthoni nevelők munkájában” címmel tartott előadást. Megjelölte az érzelmi nevelés fontosságát, a személyiségfejlődésben. Felsorolta és indokolta a különböző magatartási problémákat, melyek az érzelem hiánya nyomán jelentkezhetnek.

„Az iskolában folyó egésznapos nevelés és az iskolaotthon” c. előadást dr. Rózsa Éva kandidátus tartotta meg. Ismertette az iskolaotthon szervezeti formáját, tartalmi munkáját. Szólt e forma előnyéről, majd az ellenvetésekről és azokról a veszélyekről, melyek a pedagógus munkájával teljesen kiküszöbölhetők.

Az előadások után a jubileumra meghirdetett pályázatok díjait és jutalmait adta át a Csongrád megyei művelődési osztály részéről dr. Sódar Mihály osztályvezető-helyettes és Szeged városi művelődésügyi osztály vezetője, Forgó Pál.

Délután a szakvezetők, a tanárjelöltek és a napközi otthoni vezetők közreműködésével az alábbi foglalkozásokon lehetett részt venni:

I. sz. Gyakorló Ált. Iskola: „Család és az iskola” (versek, dalok, tréfás, mozgásos játékok).
Vezette: Ács Zoltánné szakvezető.

I. sz. Gyakorló Ált. Iskola: „Mese illusztrálása kiscsoportonként differenciált technikai eljárásokkal.”

Vezette: Cs. Pataj Mihályné szakvezető.

I. sz. Gyakorló Ált. Iskola: „Ezerszínű Magyarország. Visegrád kövei között.”

Vezette: dr. Andó Mihályné szakvezető.

II. sz. Gyakorló Ált. Iskola: „A mese képben megragadható tartalmának kifejezése a képzőművészet formanyelvén.”

Vezette: Kálmán Jánosné szakvezető.

Rókusi Ált. Iskola: „Tisztviselők munkája és az önként választott szabadidős tevékenységek.”

Vezette: Bíró Lajosné napközi vezető.

Korreferátumot tartott: Gerecz Eleménné napközi vezető.

Zrínyi Ilona Ált. Iskola: „A tanulói önkormányzat működése otthongyűlésen.”

Vezette: Török Béláné napközi vezető.

Hámán Kató Ált. Iskola: „Őrizzük a lángot a napköziben.”

Vezette: Papp Irén napközi vezető.

Rózsa Ferenc Ált. Iskola: „Népművészet ápolása a napközis szabad időben.”

Vezette: Csala Jánosné napközi vezető.

Gárdonyi Géza Ált. Iskola: „Vetélkedjünk közösen a napköziben.”

Vezette: Bacsa Pálné és az iskolai munkaközösségek képviselői.

Ságvártelepi Ált. Iskola: „Játék, munka és kulturális klubfoglalkozás a szabad időben.”

Vezettek: Kálmán Józsefné, dr. Tarnai Lászlóné és Tóbiás Ernőné.

A napközi otthonok 75. éves fennállását a tudományos ülés, a csatlakozó bemutató foglalkozások, a továbbképzések és a kiállítások méltó módon képviselték.

Dr. Kovács Józsefné

TANÍTÓK

X. NYÁRI AKADÉMIAJA

A Bajai Tanítóképző Intézet, a Bács-Kiskun és Csongrád megyei továbbképzési és módszertani intézetek és a Pedagógusok Szakszervezetének Bács-Kiskun és Csongrád megyei bizottságai 1975. június 30–július 5-ig rendezték meg a két megye alsó tagozatos nevelőinek részvételével a tanítók jubileumi Nyári Akadémiáját.

Az ünnepi megnyitót és a jubileumi megemlékezést Gaszner István intézeti igazgató tartotta.

Megnyitó szavaiban az akadémia születését méltatva és értékét kiemelve hangsúlyozta: „nem hivatalos intézkedés, hanem az a jól felismert pedagógusérdek és az előbbrelépés szándéka hívta életre, amely a művelt és tehetséges tanítóknak úgy kívánta megadni a több, a nagyobb tudás megszerzésének lehetőségét, hogy közben szívesen maradjanak meg alsó tagozatos tanítóknak. Olyan tanítói továbbképzést tervezünk, amely a tanítót a maga tudományában úgy emeli magasabb színvonalra, hogy közben nem teszi mássá.”

Befejezőként Gaszner elvtárs az akadémia további sorsát érintve leszögezte: „továbbra is ki akarjuk venni részünket a hozzánk kötődő két megye tanítóinak továbbképzéséből. 10 esztendőes termékeny együttműködésünk és eredményeink is köteleznek erre. Ha a postgraduális stúdiumok kísérleti bevezetésére sor kerülne, intézetünk – éppen az 10 év tapasztalatai alapján – készségesen vállalja az abban való részvételt.”

Az akadémia 1975. évi programja – hagyományos vonásai mellett – jórészt eltért az ed-

digi formától és tartalomtól. Politikai jelentőségét a XI. kongresszus határozataihoz kapcsolódó előadások és hazánk felszabadulásának 30. évfordulója jelentette. A 10. évfordulóról való megemlékezés kiemelkedő eseményei mellett szakmai része az egyéves matematikai módszertani tanfolyam befejező szakasza volt. A továbbképzés – amely inkább átképzést jelentett – anyagában az új matematikai tanterv elméleti és gyakorlati (kivitelezési) problémái szerepeltek ezért a tanfolyamon a szemináriumok, csoportos foglalkozások domináltak. Bemutató tanítások tanév közben voltak.

A Nyári Akadémián résztvevő 140 alsó tagozatos tanító között első ízben foglaltak helyet a jugoszláviai Zombor testvérváros pedagógusküldöttei.

Az üléseken 7 előadás hangzott el a közoktatáspolitikai és a matematika tárgyköréből.

1. Közoktatáspolitikánk a XI. kongresszus tükrében, előadó: Katanics Sándor, a Bács-Kiskun megyei Pártbizottság titkára.
2. A pedagógusképzés helyzete és feladatai, előadó: dr. Kardos József OM főosztály-vezető.
3. Feladataink az általános iskola első négy osztályában a XI. kongresszus után, előadó: Faragó László tanácsos, OM csoportvezető.
4. A kombinatorika, valószínűség és a statisztika alapfogalmainak előkészítése az ált. iskola 1–4. osztályaiban, előadó: Borsodi István intézeti tanár (Baja).
5. A számrendszerek fogalmának előkészítése az ált. iskola 1–4. osztályaiban, előadó: Balogh Viktória főiskolai adjunktus (Eger).
6. Geometriai fogalmak előkészítése az ált. iskola 1–4. osztályaiban, előadó: Pálffy Sándor főiskolai tanár (OPI).
7. Számfogalom és műveletfogalom tanítása az ált. iskola 1–4. osztályaiban, előadó: C. Neményi Eszter főiskolai adjunktus (OPI).

Az előadásokat csoportos foglalkozások követték, amelyeken feldolgozásra kerültek az 1–4. osztályos munkalapok, az osztályokhoz kapcsolódó feladatmegoldások és a munkaeszközök használata. A szemináriumokat dr. Ill Mártonné intézeti docens, Kiss Istvánné gyakorlóiskolai igazgatóhelyettes, Bogárdi Mészöly Gyuláné és Csiba Gyuláné gyakorlóiskolai tanítók, valamint dr. Köhalmi Tamásné és Várdai Lajosné ált. iskolai tanítók vezették.

A továbbképzés tartama alatt könyvkiállítást és képzőművészeti kiállítást láthattak a hallgatók és vendégek. A könyvek között a matematika korszerű szakirodalma és a képtárlaton a rajz speciálkollégium hallgatóinak nagyszerű alkotásai kerültek közönség elé.

Jubász Károly
(Baja)

A MEZŐGAZDASÁGI GYAKORLATI FOGLALKOZÁS SZAKFELÜGYELŐINEK ORSZÁGOS TANÁCSKOZÁSA BÉKÉS MEGYÉBEN

A Békés megyében rendezett VI. országos mezőgazdasági gyakorlati foglalkozás tapasztalatcseréje hagyományosan, évente ismétlődő eseménysorozat jelentős része, amely nagy szerepet játszik a tantárgy fejlesztésében. Azért is igen fontos ez az évenként és mindig más megyében megrendezésre kerülő tanácskozás, mert a tantárgyi feladatok megvalósításának egységes színvonalemelkedését segíti elő. A még napjainkban is jelentkező eltérések legtöbbször már nem is az adottságok különbségéből adódnak, hanem a tantárgy oktatásával kapcsolatosan jelentkező eltérő értelmezések következményei.

A tapasztalatcserét a Békés megyei Művelődési Osztály a Pedagógusok Továbbképző Intézetével közösen rendezte. A háromnapos programot dr. Gácsér József megyei műv. osztály vezetője nyitotta meg. Megnyitójában kiemelte a gyakorlati foglalkozás tantárgy szerepét az ált. iskolai tanulók személyiségének alakításában. Nyomatékosan hangsúlyozta; a korszerű szocialista iskola alapvetően jellemző sajátossága, hogy sokrétű lehetőséget biztosít az *íjjúság minden oldalú fejlesztéséhez*, az adottságaik, képességeik széles körű kibontakoztatásához. Korunkban, de a mi szocialista társadalunkban feltétlenül együtt kell fejleszteni az intellektuális és a cselekvő képességeket, mert a kettő csak egymással, együtt alakulhat ki alkotó módon. Egyébként ezt a jövő fejlődése, illetve annak fejlesztése meg is kívánja. Ezt a szintézist segíti kifejleszteni a gyakorlati foglalkozás.

A mezőgazdasági gyakorlati foglalkozás Békés megyei helyzetéről *Sebők Mihály* megyei szakfelügyelő tartott részletes tájékoztatót. Ebben kitért a tantárgy fejlődésének történetére, a csaknem 15 éves múltjára. A munkaiskola megalapítójának, Tessedik Sámuelnek érdemeit méltatta. Utalt azokra a törekvéseire, amelyek lényegében alapozták meg a mezőgazdasági gyakorlati foglalkozás oktatását, és a nevelésben betöltött szerepét.

A tájékoztató előadásból megtudtuk, hogy a megyében minden osztott és részben osztott iskolában folyik a gyakorlati foglalkozás oktatása. A 117 általános iskola közül 97-ben a mezőgazdasági jellegű gyakorlati foglalkozást oktatják, amely nagymértékben elősegíti a tanulók mezőgazdasági iránti érdeklődését, a mezőgazdasági munkák megismerését és megszerzetését. Ennélfogva fontos szerepet játszik a tanulók pályaválasztásában is. A megye oktatási és nevelési feltételei kiemelkedő színvonalúak. A tantárgyat oktató 267 tanár közül csak 17 a képesítés nélküli, akik most szerzik a tanári diplomát.

A tárgyi feltételekkel kapcsolatos számadatok országosan is mintaszerű eredményeket mutatnak. A 97 mezőgazdasági gyakorlati fog-

lalkozást oktató iskola közül 95 iskolának van gyakorlókertje. A kertek építményei, berendezései megfelelőek. Különösen jelentős a tantárgy tartalmi korszerűsítését szolgáló öntöző berendezések, a melegágyak, a hollandi ágyak, üvegházak, a fóliaalagút, fóliaház előfordulásának gyakorisága. Az a hét iskola, ahol már kerti kisgépek is vannak, még korszerűbb képzést nyújt a tanulóknak.

A meteorológiai állomások, a tanulókísérletek parcellái egyre több iskolában lelhetők fel. A tanműhelyek jól felszereltek, a berendezések, szerszámok és a szemléltető eszközök a korszerűsége való törekvést mutatják.

A háztartástan oktatása sajnos még ebben a megyében is sok nehézséggel küzd. A következő években ennek fejlesztését igyekeznek majd előmozdítani.

Az iskolák anyagellátását, szemléltető eszközöket a megyei tanács művelődési osztályának szervezésében jól kiépült és tervszerűen működő központi műhelyek biztosítják. Ezek a műhelyek jelenleg már nemcsak az anyagellátást végzik, hanem valóságos didaktikai központjai irányítói a tantárgy tanításának.

A szakfelügyelői referátum jelentős részét az oktató-nevelő munka tartalmi kérdései alkotják. Az elemző értékelés a Központi Bizottság 1972. júniusi határozatával való összefüggésben alapult. Lényegében ebben a párhuzamban ismertük meg a megyének e tantárgyban elért eredményeit, törekvéseit, a módosított tanterv megvalósításában, a tananyag és a túlterhelés csökkentésében mutatkozó sikereit.

Sok szó esett az *ellenőrzés, értékelés* és osztályozás kérdéseiről, amely a gyakorlati foglalkozásban is központi pedagógiai feladat. Az ismertetett módszerek hasznos segítséget nyújthatnak alapvető kérdések megoldásához.

Az órán kívüli tevékenységekről szólva, a szakkörök kiépülésében levő hálózatról is részletes tájékoztatást kaptunk. Megeszerzte 64 szakkör működik a tantárgy keretében. Ezeknek a számát tovább kívánják növelni, hogy ezzel is előmozdítsák a tanulók érdeklődésének megfelelő foglalkoztatását, a pályapedagógia kiterjesztését.

A szakos tanárok továbbképzése kielégítő – állapította meg a referátum. – Ennek érdekében sokat tesz az OPI és a Szegedi Tanárképző Főiskola. Felmerült az igény – a tanárok részéről – olyan országos szintű továbbképzés iránt, amely biztosítaná a szakfelügyelők folyamatos felkészítését, tájékoztatását, a tantárgy korszerűsítésével kapcsolatos elvárásokról. Lényegében a tantárgy fejlesztését segítették elő a *Tanárképző Főiskola és az OPI továbbképzése* mellett szervezett tantervi kísérletek érdekében kiépített kapcsolatok is. Az üzemek látogatása, ezek rendszeressége szintén jelentős

szerepet játszanak a tartalmi követelmények gazdagításában. Mind több iskola keresi a kapcsolatot az üzemekkel, amelyek szintén nagy szerepet töltenek be a tanulók pályaorientációjában.

Az elemző referátum a jövő feladataival kapcsolatosan kiemeli: a szocialista világnézet, közösségi magatartás, munkára és technikai szemléletre való nevelés fontosságát, valamint a tanterv és a nevelési terv alkotó megvalósítására való törekvés jelentőségét. Emellett a tanulók tárgyi ismereteinek fokozását, az ellenőrzés és értékelés módszereinek tökéletesítését, a tanulók önállóságra nevelésének szükségességét hangsúlyozta.

A megnyitó után megkezdődött az a körutazás, amelynek programjában szerepelt a csorvási, újkígyósi, kondorosi és a békéscsabai 11. sz. általános iskolák, valamint a békéscsabai központi műhely meglátogatása. Ezzel betekintést nyertünk a megye iskoláiban folyó munkába. Itt tapasztaltuk, hogy az oktatás korszerűsítése csakis társadalmi összefogással valósulhat meg.

Örömmel hallgattuk a tanácsi és a termelőszövetkezetek vezetőinek az iskolai ügyekben, azok részleteiben mutatott tájékozottságon alapuló megnyilvánulásait. Gondossággal, hozzáértéssel és legfőképpen segítő szándékkal beszéltek az iskoláik fejlesztésének gondjairól. Ez a gondosság és segítőkészség meg is látszott a meglátogatott iskolák belső légkörén, állapotán, felszereltségén.

Az egyes napok programjait értékelő megbeszélés és vita követte.

Az iskolai látogatásokon kívül vendéglátóink elkalauzoltak bennünket a KNER nyomdába, a szarvasi Arborétumba és a kondorosi Dolgozók Tsz-be is, ahol a fóliaházaz zöldsgétermesztést láthattuk.

A Szarvasi Városi Tanács fogadása keretében filmről megismertük a város fejlődésének történetét. Ezután a tanácskozáson részt vevők megkoszorúzták Tessedik Sámuel emlékművét és egy hársfát ültettek el.

A háromnapos tanácskozást a tapasztaltak megbeszélésével, értékelésével fejeztük be. A résztvevők elismerően nyilatkoztak a mezőgazdasági gyakorlati foglalkozás tantárgy oktatásviszonyainak Békés megyei helyzetéről. A tanácskozás Deák Ferenc, a megyei műv. osztályvezető-helyettesének zárszavával ért véget.

A tanácskozáson megmutatkozott, hogy még a gyakorlati foglalkozás esetében sem lehet minden problémát egyoldalúan a tárgyi feltételek alapján megítélni. Napjainkban mind jobban a tanítás módszereire, az eljárások pedagógiai hatásfokának növelésére kell koncentrálnunk. A tantárgyunk korszerűsítésének lehetőségei közül a jövőben első helyre kell tenni a foglalkozási órák tartalmi és formai színvonalának javítását. Miután létrehoztuk a többé-

kevésbé kielégítőnek mondható feltételeket, most már azzal kell foglalkoznunk, hogy a meglevő lehetőségeinket a legnagyobb hatásfokkal használjuk ki a tantárgy korszerű és eredményesebb oktatása érdekében. Többet kell törődni a tantárgy sajátosságainak legjobban megfelelő módszerek felkutatásával, alkalmazásával.

Csak gratulálni tudunk Békés megye művelődésügyi vezetőinek, a tantárgyat oktató minden tanárnak kiemelkedő munkájukért.

Dr. Mibály Endre

V. M. Deribas:

USZTOJCSIVIJE GLAGOLNO-IMENNIJE SZLOVOSZOCSETANYIJA RUSSZKOVO JAZIKA

(Izd. „Russzkij jazik”, Moszkva, 1975)

Vaszilij Makarovics Deribas (Lenin Tanárképző Főiskola, Moszkva) nemrég megjelent „Az orosz nyelv állandósult igei-főnévi szókapcsolatai” c. tanácsadó szótára olyan munka, amely oda kívánczok minden hazai orosztanár könyvespolcára.

A szerzőt hosszú éveken át szerzett tapasztalatai juttatták el ahhoz a gondolathoz, hogy az oroszul tanuló külföldieknek nem elég csak *szókincset* és *nyelvtant* tanítani iskolás fokon, mert ez önmagában még nem az orosz nyelv. Az 50-es évek nyelvfogalmának vulgarizálása ugyanis a gyakorlatban úgy realizálódott (s realizálódik ma is sokaknál), hogy *szókincset* és *nyelvtant* tanítgattunk (legtöbbször a kettőt teljesen izoláltan), s ezt is kértük számon az oroszoktatás különböző fokain.

V. M. Deribas, az orosz frazeológia egyik jeles kutatója, számos elméleti és metodikai cikk és tanulmány szerzője, ebben a művében épp arra akar rádöbbenteni bennünket, hogy az iskolai orosz *szókincs* valamint az orosz nyelv-tan (hangtan, morfológia, mondattan) iskolai szintű ismerete korátem tesz bennünket alkalmassá arra, hogy pallérozottan, stilisztikailag árnyalton, az orosz nyelvre jellemző kapcsolódási szabályoknak megfelelően, igazán oroszul beszéljünk.

Még az oroszoktatás felső fokán is azt a hibát követik el az idegenek, hogy a nyelvi jeleket (szavakat) sok esetben nem a célnyelv (orosz nyelv), hanem az anyanyelv jellemző kapcsolódási szabályai, törvényszerűségei szerint fűzik össze. Pedig közsímet, hogy az egyes nyelvekben bizonyos jelek sajátos törvényszerűségek szerint kapcsolódnak, kapcsolódási rendszert alkotnak, kapcsolódási értékkel. (valentinoszty; Fügungswerl) birnak (vö. magyar: lakodalmat *ül, tart*; német: Hochzeit *machen*; orosz: *igraty, szpravljaty, usztroity szvagybu*).

Deribas könyve két igen fontos és gyakori szófaj (az ige és a főnév) előjáró nélküli és előjárós törvényszerű és normatív kapcsolódási lehetőségeit adja közre. Az általános iskolai orosztanár megtudhatja belőle, hogy a kirándulást *tesz* (cinen Ausflug *machen*) kapcsolat normatív orosz megfelelője a *provogyity* ekszkurzij vagy a *szoversaty* ekszkurziju (126., 146. és 239. lap).

Az oroszban az „ige+előjárós v. előjáró nélküli főnév” típusú állandósult szókapcsolatok száma igen nagy, s ezek az iskolai tananyagban is előfordulnak. Deribas tanácsadó szótára kb. 5000 igei-főnévi kapcsolatot közöl – rámutatva ezen kapcsolatok komponenseinek legfőbb morfológiai-mondattani sajátosságaira, jellemzőire.

A tanácsadó szótár első része az *igei komponens* szerint adja betűrendben az állandósult szókapcsolatokat (15–169. lap), mivel az oroszul tanuló idegnek számára az *igei komponens helyes megválasztása* okozza a legtöbb nyelvhelyességi problémát. Ugyanis az igei komponensek nagyon jellemzőek egy-egy nyelvre: *prozvogyity* vpecsatlenyje – benyomást *tesz*; *vesztyi* perepizskue – levelezést *folyat*; *gyelaty* pazuu – szünetet *tart* stb.

Deribas munkája nem értelmező szótár, hanem ún. kapcsolódási szótár (szlovar szocszetajemosztyi), amit a külföldi diákok és orosz tanárok részére állított össze. Az ilyen munkának eddig is nagy hiányát éreztük, mivel az egy- és kétnyelvű szótárak a kapcsolódást illetően nem tartalmazzák sok esetben az egyes szavak jónéhány állandósult kapcsolódási lehetőségeit, aminek hiányában az oroszul tanuló idegen maga próbál szabályokat kreálni, ami vagy jó (*gyelaty* zamecsanijije = megjegyzést *tesz*) vagy nem (*gyelaty* vpecsatlenyje ≠ benyomást *tesz*).

A tanácsadó szótár sok pozitívuma közül kiemelendő a közölt anyag világos és logikus elrendezése. Az igei komponens szerinti betűrendes jegyzéket (723 ige 1962 állandósult szókapcsolata) a *főnévi komponens* szerinti csoportosítás követi, ahol információkat kapunk arról, hogy az 1338 címszökeént említett főnév (v. főnevesült melléknév) mely igékkel kapcsolódva alkot állandósult igei-főnévi szókapcsolatot (169–240. lap).

Deribas munkája az orosztanár számára értékes metodikai útmutatásokat is tartalmaz a tanácsadó szótárban található állandósult igei-főnévi szókapcsolatok igényes, eredményes eljáratása érdekében (7. lap). A szerző a szótárban közölt állandósult szókapcsolatokat – Ny. M. Sanszkijhoz hasonlóan – a frazeológiai fordulatokhoz sorolja, ellentétben más nyelvészekkel, akik úgy vélik, hogy ezek a kapcsolatok mintegy a frazeologizmusválasztás határain állnak. (A. I. Molotkov pl. nem is vette be ezeket „Az orosz nyelv frazeológiai szótárá”-ba.)

Az viszont vitathatatlan, hogy ezek az állandósult igei-főnévi kapcsolatok ugyanúgy az orosz nyelv specifikumának a lényegéhez tartoznak, mint a többi frazeologizmus.

Dr. Hajzer Lajos
(Pécs)

Dr. Pataki László–dr. Hutter Anna:

FÉLMIKROKÉMIAI KÍSÉRLETEK Tankönyvkiadó, Budapest 1974

Az iskolai oktató-nevelő munka során gyakran felvetett kérdés: hogyan fokozzuk az oktatás hatékonyságát? A kémia tanításában a korszerűsítési törekvések egyik fontos területe olyan módszerek kidolgozása, melyek segítségével a tanítási órákon lehetővé válik az önálló, kísérletező munka. Ehhez azonban megfelelő tárgyi feltételek és metodikai eljárások szükségesek.

A könyv szerzői – a hazai irodalomban először – olyan korszerű kísérletező technikát írtak le, dolgoztak ki, amelynek alkalmazásával a tárgyi feltételek könnyebben megteremthetők, s valamennyi tanuló számára a tanítási órákon is biztosíthatók a kísérletezéshez szükséges körülmények.

Az ismertetett módszerrel a kísérletek anyag- és eszközigénye kicsi, kivitelezési ideje rövid és a balesetveszély csaknem teljesen kizárt.

A félmikrotechnika ismerete és alkalmazása ma már nélkülözhetetlen az általános és középiskolákban, s remélhető, hogy széles körű elterjedésével megoldódik kémiaoktatásunk egyik nagy problémája, a tanulói kísérletezés.

A szerzők először a félmikrotechnika módszertanával ismertetik meg az olvasót. Ezen belül a kémiaoktatás módszereit a félmikrotechnika alkalmazásának előnyeit, anyag- és eszközigényét tárgyalják. Foglalkoznak a tanuló-kísérleti órák megtervezésének és levezetésének didaktikai kérdéseivel. Ismertetik a félmikrotechnika alkalmazásának lehetőségeit az általános és középiskolákban.

A következő fejezetekben jelentős számú kísérlet leírását közlik. A szerves és szervetlen kémia tárgyköréből kidolgozott kísérletek leírásához fűzött magyarázatok – melyek mélysége a középiskolai tudásszintet nem haladja meg – és a szemléletes, esztétikus ábrák, a könyv használhatóságát – tovább fokozzák. Különösen jelentős az a tény, hogy az ismertetett kísérleteket tanítási órán már kipróbálták és a gyakorlati munka során szerzett értékes tapasztalatokat is közreadják az olvasóknak.

A könyv igen hasznos az eredményesebb, színvonalasabb oktató-nevelő munkára, a teljesítményképes tudás kifejlesztésére törekvő szaktanárok, s nem utolsósorban a kémia szakos tanárjelöltek számára.

Dr. Berecz Árpádné

*Dr. Máthé Árpád-Dr. Pálfalvi
Aladárné-Dr. Perczel Sándor:*

ÍGY KÉSZÜLJÜNK A FELVÉTELI VIZSGÁRA KÉMIÁBÓL

A szerzők célkitűzése olyan munka közreadása, amely egységes szemlélettel összegyűjti, rendszerezi a középiskolában tanult kémia tananyagot. Az egyes témakörök az egymásraépülés sorrendjében követik egymást úgy, hogy új – a középfokú oktatásban nem tanított – összefüggések bemutatására is lehetőség adódik. A könyv szintje általában nem haladja meg a középiskolai tananyagot. Néhol azonban a tanult fogalmak, törvények, jelenségek jobb megértése érdekében azon túlmenő – a felvételi vizsgán nem szereplő – ismereteket is tárgyal. Ezeket a szöveg melletti függőleges fekete vonal jelzi.

A könyv négy fejezetből áll:

1. Általános kémia;
2. Szervetlen kémia;
3. Szerves kémia;
4. Kémiai technológia.

Az első fejezet – több helyen kiegészítve a középiskolai anyagot – olyan általános kémiai ismereteket nyújt, amelyek alkalmasak egy modernebb kémiai szemlélet kialakítására, illetve a következő fejezetek anyagának alapos megértésére.

A szerzők figyelembe vették, hogy a felvételi vizsgán igen lényeges a példamegoldásban való jártasság, ezért az egyes fejezetek témái után gondosan összeválogatott gyakorló feladatok, számítási példák találhatóak. A feladatok után külön szerepelnek a megoldások, melyek különösen az egyéni tanuláshoz jelentenek hathatós segítséget.

A könyv stílusa jó, tárgyalásmódja világos, érthető. A felvételi vizsgára készülőknek komoly segítséget jelent e könyv, mind az egyéni, mind a csoportos felkészülésnél, de a kémiai ismeretek bővítése, vagy felfrissítése céljából, szélesebb körű érdeklődésre is számot tarthat. (Tankönyvkiadó, Budapest, 1975.)

Obadovics J. Gyula-Szelezsán János:

BEVEZETÉS A PROGRAMOZÁSBA

A könyv egyszerű bevezetést kíván nyújtani a számítógéptudományba (computer science). Ennek a tudományágnak a számítógép alapvető ismerete is fontos kelléke, éppen ezért a könyv I. része a tárolt programú univerzális elektronikus digitális számítógépek és a programozás elemi ismertetésével foglalkozik. A II. rész tárgya az algoritmikus gépi nyelvek és ezen belül a FORTRAN nyelv részletes ismertetése. A könyv jó bevezetés a jelzett tudományágba.

Széles körű olvasótábornak nyújt hasznos olvasmányt mindennapi életünkben is mind fontosabb szerepet játszó tudományról, és segít megérteni a számítógéppel való érintkezés nyelvét.

(Tankönyvkiadó, Budapest, 1974. 222. oldal)

Dr. Szendrei János

Dr. Szász Gábor:

HÁLÓELMÉLET

A hálóelmélet az absztrakt algebrának egyik legújabb és fontos ága. A szerző mint a hazai hálóelméleti kutatás egyik úttörője, avatott kézzel, s igen alapos didaktikai megfontolásokkal vezeti be az olvasót ebbe az új tudományágba. Számos, jól kiválasztott illusztráló példán át jut el a háló fogalmához. Majd a háló kétféle definícióját és ezek ekvivalenciáját adja meg, majd a legfontosabb hálóelméleti fogalmakat vizsgálja. A könyvecske utolsó fejezete a hálók legfontosabb típusait (korlátos, komplementumos, disztributív, moduláris hálók) tárgyalja. A legfontosabb fogalmak és összefüggések elmélyítését feladatok kitűzése segíti elő.

Az egyszerű és világos fogalmazás könnyen követhetővé teszi a tartalmat, igényes munkát. Ez a szakköri füzet bizonyítéka annak, hogy szerény terjedelemben és bevezető szinten is lehet színvonalas népszerűsítő munkát végezni. (Tankönyvkiadó, Budapest, 1975. 144 oldal)

(Középiskolai szakköri füzetek)

Dr. Szendrei János

A. A. Milne:

MICIMACKÓ. – MICIMACKÓ KUCKÓJA

A mesebeli erdőben élt saját konyhájában Micimackó. Ebben az erdőbe lakott a fontoskodó Nyuszi, a tudálékos Bagoly, a félnék Malacka, a sértődős Füle Kanga, a kenguru mama kicsinyével, Zsebibabával, no meg a vidáman, ugrálós Tigris, és persze mindnyájuk szeretett gazdája Micimackó legjobb barátja: Róbert Gida. Egyik mulatságos vagy izgalmas esemény követi a másikat. Micimackó háborúságba keveredik a méhekkkel, elefántfogásra indul barátjával, Malackával. Sokszor bajba is keveredik, de Róbert Gida mindig mindent rendbe hoz.

A kötet Karinthy Frigyes ragyogó fordításában, E. H. Shepard rajzaival jelenik meg.

(Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1975.)